

**SECCIÓ DE FILOSOFIA
I CIÈNCIES SOCIALS,
A CÀRREC DE
JOAN VILÀ-VALENTÍ**

Agraeixo ben sincerament l'oportunitat que se'm dóna d'intervenir en aquesta taula rodona del cicle «Recerca i país». Però ho faig simplement com a membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. No ho faig en nom de la Secció esmentada, perquè aquesta va creure convenient, en un esforç per definir amb el màxim rigor i exactitud determinades qüestions i unes possibles respostes, efectuar prèviament unes exposicions i uns debats referits concretament a les característiques de les disciplines que en formen part. Al final de la meua intervenció —que, repeteixo, sols pot tenir un caràcter personal, al no poder reflectir les conclusions d'un debat en el si de la Secció, encara que tinc en compte algunes observacions i parers que s'han manifestat en diverses ocasions— em referiré de nou en aquest punt.

Per altra banda, no cal dir que la meua exposició serà breu i escarida. Sols efectuarà certes observacions que, em sembla, poden ajudar a definir determinades característiques de les disciplines que formen part de la Secció i d'aquells i aquelles que es dediquen al seu conreu.

UNES CONCLUSIONS PLENAMENT VÀLIDES

Indiquem, en primer lloc, el nostre total acord amb les conclusions generals que es poden despendre de les diferents intervencions realitzades al llarg del cicle «Recerca i país». Comptem, segons sembla, amb un assentiment general dels assistents i amb la plena aprovació de les dues seccions de ciències (Secció de Ciència i Tecnologia, Secció de Ciències Biològiques). Ha quedat ben clar les condicions que ha de tenir, en aquest moment i en aquest país nostre, una ciència ben feta i com cal actuar respecte a la formació dels científics i quant als mitjans i circumstàncies que han d'acompanyar a

llurs tasques, si desitgem una millora del nivell científic, fet que sembla necessari i urgent.

Però és indubtable també que caldria tenir en compte, des del punt de vista de la Secció, que hi ha altres aspectes i qüestions que no han estat pas ni al·ludits ni tractats. És en aquest sentit, diguem-ne diferencial i complementari, que la nostra intervenció podria tenir, potser, un cert interès. No plantegem pas, com alguns podrien creure, l'existència de diversos tipus de ciència. Tots estariem d'acord d'acceptar certes característiques comunes i certes condicions que cal complir en les tasques que volen ésser científiques. Però hi ha notables diferències, de vegades radicals, no sols en els plantejaments i objectius sinó també i especialment en les observacions i fonts de partida i en els processos d'elaboració, d'interpretació i de recerca de conclusions. No podem pas pensar que el treball complet d'un químic, d'un físic o d'un biòleg s'efectuï d'una mateixa manera i en unes mateixes circumstàncies que les d'un filòsof o un jurista o un sociòleg, posem per cas.

199

ORIGINALITAT I DIVERSITAT INTERNA DE LA SECCIÓ

Diguem d'entrada que la nostra Secció volia aplegar, en un conjunt que forçosament havia de ser molt heterogeni, aquelles matèries i disciplines que no constaven pas en les altres seccions. D'aquesta manera hi haurà membres de l'antiga Facultat de Filosofia i Lletres, a excepció és clar de filòlegs i historiadors, que apareixen en dues seccions ja existents, i membres de la també tradicional Facultat de Dret. Calia sumar-hi especialistes de la Facultat, llavors relativament recent, d'Economia i n'hi podien haver també d'altres centres d'estudis superiors. La nostra Secció de Filosofia i Ciències Socials es va crear a partir del novembre de 1968. En aquest

moment de constitució hi formaven part —fet que ja mostra clarament l'heterogeneïtat indicada— un geògraf, un pedagog, dos economistes, un filòsof i un jurista.

Vint-i-cinc anys després, ja coberts els vint-i-un llocs que la Secció podia tenir llavors com a membres numeraris, hi apareixen set àrees, algunes comprenent dues matèries o disciplines: filosofia: comunicació i antropologia; dret; economia; geografia i demografia; pedagogia i psicologia; sociologia i ciència política. Com que aquest és, com abans he indicat, un escrit estrictament personal, des d'ara em referiré tan sols a aquelles disciplines que podem considerar estan evidentment relacionades amb les anomenades ciències socials: geografia (ens referim a geografia humana i regional), antropologia, demografia i sociologia. Simplement es tracta que del treball científic en algunes de les dites matèries en tinc una experiència personal i en conec molt millor llurs processos científics.

ALGUNES CARACTERÍSTIQUES DE LA RECERCA EN CIÈNCIES SOCIALS

El treball en equip pot ésser molt important. Això representa l'existència d'una direcció i organització adequades. La informació prèvia a la tasca d'elaboració ha d'ésser completa, molt diversa i sovint amb el consum de molt de temps (consulta de documentació i fonts antigues; recollida d'informació actual, amb enquestes i entrevistes). Sovint —i no sols en geografia— l'estudi de diverses àrees o territoris pot comportar: la necessitat prèvia d'unes fonts cartogràfiques i fotos aèries o representacions obtingudes per satèl·lit, d'una banda, i treballs de camp, de l'altra. Les tasques d'elaboració poden tenir característiques ben diverses segons les diferents matèries. Uns problemes que solen presentar-se en aquestes disciplines són els corresponents a l'*expressió*, amb exactitud i claredat, de l'ela-

boració efectuada i de les conclusions aconseguides. En alguns casos, l'expressió gràfica pot ésser també important.

Assenyalem i subratllem, si bé esquemàticament, el que acabem de dir, perquè immediatament es presenten nombrosos problemes que sovint no es resolten pas en els centres universitaris, fins i tot tenint en compte els cursos de doctorat o equivalents. Ens estem referint a l'adequada *formació* i als aprenentatges convenients de futurs investigadors. No insistirem més en aquest punt, que pot tenir indubtablement una decisiva importància en llurs tasques futures.

Al·ludirem a altres qüestions, simplement apuntant-les. Parlem sovint de recerca més *desenvolupament* d'una manera, en general, força vaga. Sospitem que, en el nostre cas, l'esmentat desenvolupament es fonamenta inicialment en una millora del coneixement quant a una determinada societat i en un determinat aspecte. Conclusions més globals exigeixen la formació d'un equip heterogeni. Sovint no es pas fàcil esperar una ràpida i efectiva *aplicabilitat*, a diferència del que pot succeir en altres disciplines científiques. Però en tot cas queda clar que un treball en ciències socials pot representar una millora i un avançament, d'una o altra manera, respecte a la societat estudiada: podem referir-nos a la mateixa estructura social o a característiques econòmiques, culturals i fins i tot polítiques. La relació amb altres disciplines de la Secció (filosofia, dret, pedagogia) és, en aquest cas, indubtable.

La *innovació*, en el nostre cas, radica en la novetat de les observacions que cal efectuar i dels objectius perseguits en la recerca. Aquestes característiques no solen aparèixer amb tanta claredat i definició com succeeix en altres matèries. Tot seguint amb línies properes a les reflexions que estem efectuant, sorgeix la dificultat de l'*avaluació* dels treballs científics en el nostre cas. Sovint la limitació de l'estudi a una societat d'àmbit local o regional motiva la dificultat de publicació en revistes de reconeguda solvència, encara més si pre-

senten un caràcter internacional. En aquest sentit efectuar un esforç de generalització, a partir dels casos estudiats, no sempre és factible ni adequat. Aquest fet, unit a altres característiques de la recerca en ciències socials, motiva unes dificultats en la correcta i adequada avaluació que no sempre es tenen en compte.

Plantegem encara un altre problema, ara respecte al *futur de l'investigador*. És cert que existeix en moltes disciplines científiques, però en el nostre cas pot representar una especial acuitat. Facilitar una certa estabilitat a l'investigador amb una dedicació plena a la recerca, en el nostre cas apareix ple de dificultats. Ni l'escassa demanda que alguns d'aquests treballs presenten, especialment si es formulen en una forma diríem bàsica o general o teòrica, ni els minsos recursos econòmics que s'hi destinen ajuden a explicar, almenys d'una manera parcial, les dificultats assenyalades. Això contrasta, en canvi, amb l'interès que per a la societat poden presentar, a mitjà o llarg termini, aquestes investigacions de les disciplines a què fem referència en aquest escrit.

Podríem allargar-nos considerablement al voltant de l'afirmació que acabem d'efectuar, però no sembla ara convenient. El cicle efectuat aquest any a l'Institut d'Estudis Catalans, es titula «Recerca i país». Les reflexions que aquest títol pot suscitar respecte a les disciplines a què m'he referit, és a dir, les relacions entre les recerques en ciències socials i la societat del nostre país, són indubtables i a més presenten una originalitat i una importància remarcables i molt característiques.

UNA OBSERVACIÓ FINAL

Per acabar, parlaré en nom de la Secció i expressaré, com ja deia al començament d'aquest escrit, el nostre desig de celebrar un cicle, potser amb el mateix títol de «Recerca i país»,

dedicat a la diversitat de disciplines científiques que formen part de la Secció de Filosofia i Ciències Socials.

Tenint en compte i tot acceptant per descomptat les conclusions generals del cicle que avui acaba, les nostres conferències i els debats que se'n poguessin desprendre estudiarien les peculiaritats i les característiques dels treballs científics i dels mateixos investigadors en el gran ventall de línies de recerca que dins de la Secció poden aparèixer i que abans ja hem explicat suficientment.

